

زمانی گۆڤانی، ترانزان ل وهم و هژم نی... کاوان مدم دپوور

زمانی گۆڤانی، ترانزان ل و هم و هژم نی

“کورتیک ل سار شان نام نووسی کوردی”

ههترتا مولر ل چیرکی (بۆنی دید نیی ک) (1997) دت: “هه نشت ک شیان نیی، تا کوو ت د ست د ک ی ب ئا خافتن ل بار یا نو.”
ههتر کات ئم بیر ل هونری کوردی ب عام و ب تایب -
شان ی کوردی- د ک ی و زیاتر مانای ئم ستی مولرمان ب وون
د ب ت و. بیرکردن و ل چیی تی شان ی کوردی ب هه گلی جیاواز
هه میش و کوو گرفتگی ساریکی بمان د رد ک و ت. ئم گرفت هه ر ل
سار تای پرسیارک زق د ب ت و. ن بوونی هیچ بنمایکی ف ل سفی و
پا پشت کی زانستی ل ئارگیومنن کانی کورد و ل ساریکیش و،
ن بوونی ئارشیوگ ل ل ل شان ی کوردی، ک تو ئر و ئ خن گر،
لانیکم ب خوندن و و هه س نگانندی، بتوانن ئیمازی ئم هونر
لای کورد ب جیهان و بد ز ت و، ت نیا ل ک ش ساریکی کانی
و اما مدان و ب و پرسیار ی. ل در ئی د ست و ی خ بوون ل گ و ئم
پرسیار، ئمجا خودی گرفتی (زمان) زق د ب ت و، ئیا ت نیا
نووسینی شان نام ب کوردی، شان ی کوردیی؟ ت نانن ئ گ ر هیچ
چمک و ئایدیا کی کوردیشی ت دا ن ب ت؟

بام بام هه موو ک ش و گرفت ک و و ب رووی ئم پرسیار
د ب ت و، کاتیک پرسیار ک ی و گ د خ ی ن، ناچار د بین چمک
و کوو بنما بگرین و ل تاوتوی ئم چمک، مودا و در تانک ب
و اما مدان ی ئم پرسیار بد زین و، ئنگ خودی پر سی تاوتو کردن
ل ئاکامدا ئ و شمان ب در بخت ک تا کوو ئ ستا ئم چ ن د ب
هه دا چو وین و خودی پرسیار ل شان بام شو نا ب ت و ئم
ک ش ک لی زانستی و م ت د ل ل ژیکمان ل گ ش و ی پرسیار ل شان
ه ی. ل هه و و د ست نیشان کردنی چمک ب بیرکردن و ی ک م
هه نگو ب د زین و کان؛ چ د زین و ی و اما م ک ب دیاری کردنی
چوارچووی شان ی کوردی و چ د ر خستنی هه ت ر ی کانی خ مان.

من ل و وتار کورت دا (زمان) و کوو چمکی بن تیی گ ران و

چاو دگرم و له پښاو زماندا هڅو ددډم دلاقه يک به بيرکړدنډو له مانای شانې کوردی يان به گشتی هونډی گڼنډو ی کوردی بدزمډو. جختی ئم وتار له سر (زمانی گڼنډو) به مبهست له زمان لډدا (زمانی ئاخافتنی ژان) نیی، زمانی گڼنډو، زمانهک که ئم له سیستمی گڼنډو دا به کاری دښین. ئم زمان به پی سیستمی زای گڼنډو خای هڅی چنډین چمک و لق و پی که له زاتیاندا تکنیک و فرمی به کار هڅانی زمان دیاری دکن. دیار له کاتی گڼنډو دا، نووسر یان به ژر به یانی چیرکی خای که که له کررستگه لکی تایبته دگرته، چنډی به کارهڅانی ئم کررست پی خای له خیدا فرای کی تایبته له چیرک و زمان د خولقه ښته که ښنگه تڼیا لای ئم نووسر/به ژر دښته و. زمانی ښژزار، همیش تکه باوی سیستمی سږ پندراوی بیري - هزری که پشت ئستور به ئایدی له ژیری کی تایبته، له لای کی تر و زار کی بوونی ئاخافتنی ژان به هی نه بوونی (دق) و کارکردی نهستی به که م له مشکي هر مرغه کدا، باشتیرین شو ښ به کار تکه ری ئایدی له ژی و هڅم نی زای. هر به پی ئم زمان (واته زمانی ښژزار) به پا پشته زمانی به دق کراو (جسته مند)، که وښای زیاتر له (زمانی گڼنډو) دا دښښته و ناتوانته گوشار و هڅم نی زای تاوتو بکات و درر تانه کی هزی به بد زښته و،

که ستیکا براداتان، پسپری فلهس فای ئاکسفرد، له وتار کدا له سر به ره مکهانی هرتا مولر، دښته: "زمان وک هوا وای؛ تڼیا کاته پیس به، ته تده گای چنده گرنه". مبهست له (پسی زمان) له به چوونی براداتان، ئلوود بوونی زمان به دژ حقیقه تکهان، واته زمان جیا له وی دتوانته دژ به سیستمی ته تالیتار بوسته، له همان کاتیشدا توانستی ئوی ه پی به پچه وان به تڼو و له خزمته به رر و ښدی سیستمی دژ حقیقه تدا بهت. ښان بارت له م بار و دښته: "زمان ښوا تکی فاشیستی هی، شکا ندی ئم ښوا ته و دښښو وی مودایک به در باز بوونی زمان له فاشیزم، تڼیا به گڼنډو دکرته". لردا گڼنډو (Narration) همان - به پچه وان کردنی زمان -، واته سیستمی سږ پندراو خای زمان کی تایبته به مانای کی تایبته، به ره م دښته که له پر سای ئاخافتن و به کار هڅان و کوو هڅم نیای زای گشت مانا و چمکه کان دښته ژر که پی خای و، لردا گڼنډو - که همیش گڼنډو وی شته که - له هوی خته که دانی هڅم نیای زای. شری دښته وی خای - گڼنډو و هڅم نی زای - لایکه م یکه چمک به ئم ښوون دکه تڼو: ئویش

جیاوازی بیرکردن و وای (من گۆڤ و وای) و سیستمی می بی هژم نی کوری زمانه. کواته - پیسی زمان- ته م و و بوونی حقیقه ته، بی زمانه کی تر، پیسی زمان، په شگری له و درختن و و گه خستنی منی گۆڤ و وای. زمانی گۆڤ و وای بی شو وای ناراسته و و - هه ندی جاریش استه و و - فزای بیر و هه ست و ئارگیومنت تا اده یه کی به رچاو زق ده کاته و و، ته نانه ته گۆر به و زمانه له چه مکله بدو ته که هیچ په و نده بی ژین - جیهان و و نه به ته. بی نموونه کاته زمانی کوردی به گۆڤ و وای - له ردا جه ته له سر گۆڤ و وای، نه زمانی ئاسایی ئاخفتن- به کار دهنین به شو وای نه ستی کی ده که وینه ناو باز نه یه کی بیر و هزی له فامستی ئهمی کورد به (جیهان، مرهف و بوون). ته نانه ته گۆرچی منی کورد ئه زموننه که که کام و سام ئهل به که ته، پاش چه ند سه د سا فله سه ف و ئه ند شه هه یا نبوو، نیمه، به ام کا ته منی کورد به فزای زمانی گۆڤ و وای کوردی له گۆڤ ئهم نووسه رانه به روروو ده به و و، ئه و دیسانه که ده رکی منی کورد- ته نیا منی کورد- له و نووسه رانه و که شه کانیا به رجه ستی ده کاته و و. کواته له ردا به کاره نانی زمانی گۆڤ و وای کوردی نه ته نیا جیاوازی ده رک و فامی من له جیهان به عام و له هونه ر به تایبه ته زق ده کاته و و، به کوو ده ر ته نه کی ته کنیکیش به من ده خولقه نه ته. چه نی ته به کاره نانی ئهم ته کنیک له کاته گۆڤ و وای به رده و امدا به باشتیرین شه و خای و ده رده خات، به نموونه له شانده دا جه ته کردن له سر مانایه کی تایبه ته و نیشاندانی ئهم مانایه به به رده نگ په ویستی به ده شته کی تایبه تیش هه یه و ئهم ده شته په ویستی به که رسته ی تایبه ته و هه یه. به په یه پرسیار له زمانی گۆڤ و وای ده که و ته په ش پرسیار له هونه ر/شانه ی کوردی. واته زمانی گۆڤ و وای ئهم چییه؟ کاته مرهفه کی کورد ده ست به گۆڤ و وای ده کاته، فزای چیره کی چه ن داده نه ته؟ و له که رسته کانی گۆڤ و وای چه ن سوود و ده رده گره ته؟ به گومان به و امدا نه وای ئه و پرسیار ده به ته گشت ده فقه ل و ده نگه ژیی کوردی که شه و یه که له گۆڤ و وای په و دیار، تا و ته بکه نه تا بتوانین ئارگیومنته کانی کورد به جیهان و مرهف و بوون بد زینه و و.

هه میشه یه که که له گره ته کانی شان نام نووسی و شان گوری کوردی، که و ته نه ژه ره که فه جیهان نبینی غیری کورد بوو. هه به ته م به ستی من له ردا نه که وانه نه کی ناسیه نالیستی به ئه و پرسه، به کوو ئاوردا نه و له ژین - جیهان نه که که به ئه وای هیچ بریاره کی فله سه فی له سر به ته، له سر جیهانی تاک به تاکی مرهفه کان کاریگه ری هه یه. یان به واتا یه کی تر له ژه ره که فبوونی جیهانی کوردی، بیر و

[illegible]

زما نی چیرک و نووسیند و خریکی و ناکردنی جیها نی ئ ویتیش بـت،
دیسان ک شـو یـک ک جیها نی خـی وـنا دـکا ، ئ ویش جیها نی
کـل نیـال کـراوی خـیـت، کـواتـ بـرد وـامـبوون لـ گـانـ وـدا یـ ک
توانستی ئ و ی پـدـدات لـم جیها نـ کـل نیـال بـتـ دـر.

بـ پـی بـچوونـکا نی سـر وـ، پـویستـ ئـم ئارشـیو ک لـ دـقـگـل و
دـنگـبـژی/بـیت بـژی کوردیمان هـ بـت ک لـ تاوتو ی ئـم دـقا نـ
شـو گـانـ و ی کوردی تا اـد یـک دیاری کـین. ئـنگـ ئـم کار
کارکی ئـستـم بـت، بـم بـ مانای نـکران نیـ. نموونـگـلی
بـرچاومان لـ چیرکی جیها نی و تـنا نـت شـان ی جیها نی هـ ی ک بـ
ئ و ی ناوی نووسـر کـی بزانیـن تـنـا بـ خوـندـ و بـمان
دـرد کـوتـ ئـم چیرکـ هـ فـانـ شوـنـ. یالیزمی سحرآوی
ئـمریکای لاتین بـ ساکاری لـ یالیزمی سحرآوی ئـمانـا جـا
دـکرـتـ وـ. یان شـان ی ژاپـن تـوا و لـ شـان ی بریتانیا جـا وـزـ.
ئـم جـا وـز یـ لـ تـوا و شـو کـان ی گـانـ وـدا یـ، لـ سینـما و
بـگـر تا ئـمان و نیگارکـشی.

(کاوان محـمـد پـور)

سـرچـا وـ: حـوتـ نامـی سـیروان